

DE OPTATIVI OBLIQUI USU HOMERICO.

PARS II.

DE SENTENTIIS ORATIONIS OBLIQUAE
SECUNDARIIS.

CAPUT I. DE SENTENTIIS FINALIBUS.

SCRIPSIT

ANTONIUS MEIN,
OBERLEHRER.

BEILAGE ZUM JAHRESBERICHT DES STÄDTISCHEN
GYMNASIUMS ZU EUSKIRCHEN.

BONNAE

TYPIS CAROLI GEORGII TYPOGRAPHI ACADEMICI

MCMVII.

PROGR.-NR. 551.

920
3 (1907)

551.

PARENTIBUS CARISSIMIS

MICHAELI ET HELENAE MEIN, N. MEYER.

UNIVERSITÄT DÜSSELDORF
BIBLIOTHEK

De optativi obliqui usu Homérico.

Carmina Homérica, quamdiu homines in orbe terrarum erunt, ferentur Ilias et Odyssea, quamquam iam diu inter viros doctos constat ea uni eidemque poetae non deberi. Unus poeta Iliadem et quinquaginta vel fortasse etiam centum annis post alter poeta Odysseam composuit; utrumque autem carmen ipsum per se additamentis a rhapsodis diversis temporibus interpositis auctum est. Inde id explicatur, quod duo illa carmina multis rebus inter se discrepant; in rebus grammaticis tamen — perinde atque in rebus rhetoricis et metricis — etiam locis aperte subditiciis inter ea maxima similitudo est. Quaestio mea igitur in tota Iliade et in tota Odyssea, sicut ad nos pervenerunt, versanda est. Neque quicquam in ea re refert, utrum scriptori Iliadis aut scriptori Odysseae an neutri poetae nomen Homeri fuerit.

Quibus praemissis ad propositum veniamus. Mihi non solum omnes sententiae ex verbo temporis praeteriti pendentes et primariis aut coniunctionibus aut pronomibus vel adverbis interrogativis aut pronomibus relativis coniunctae enumerandae sunt, in quibus optativus obliquus invenitur, sed etiam eae sententiae aliunde pendentes, in quibus, quamquam optativum obliquum poni licebat, modus orationis rectae servatus est.

Verba temporis praeteriti sunt omnes verborum formae, quibus actio ad tempus praeteritum refertur. Alia verba igitur sunt forma temporis praeteriti, alia sententia. Forma temporis praeteriti sunt verborum formae augmento ornatae, i. e. imperfectum¹⁾, indicativus aoristi¹⁾, plusquamperfectum. Sententia temporis praeteriti primum est praesens historicum, quod dicitur, tum formae coniunctivi, optativi, infinitivi, participii, quae ex

1) De imperfecto in sententiis conditionalibus veritati contrariis usurpato et de aoristo gnomico, qui dicitur, v. huius commentationis p. 19 sq.

verbo temporis praeteriti pendent¹⁾. Infinitivus aoristi autem ex verbis dicendi vel putandi aptus, si vice affirmationis rectae fungitur, semper vim temporis praeteriti habet; licet igitur post infinitivum eiusmodi optativum obliquum poni, etiamsi ad tempus praesens spectat. Itaque Xenophonti (Cyri Inst. I, 4, 25) dicere licebat: „καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπιέναι βούλοιο.“ Eodem modo res se habet, si participium aoristi ad verbum sentiendi vel affectus refertur. Integra igitur nobis est potestas dicendi: „οἶδά σε εἰπόντα, ὅτι ἀφίζοιο πρὸς με.“ Quin etiam participium praesentis spectans ad tempus praeteritum verbo οἶδα antecedente subsequitur optativus obliquus in Xenoph. Cyri Inst. I, 6, 6: οἶδά σε λέγοντα ἀεὶ, ὡς οὐδὲ θέμις εἴη αἰτεῖσθαι . . . (= οἶδα, ὅτι ἔλεγεσ ἀεὶ, ὡς . . . εἴη). Deinde optativus iterativus (qui fortasse melius optativus generalis dicitur) tempus praeteritum est; hic modus in sententiis secundariis idem valet atque imperfectum in sententiis primariis. Huc pertinet etiam optativus aoristi et praesentis cum ἄν coniunctus, si de re praeterita dictus est²⁾. Aliter autem interpretandus est optativus, qui in sententiis pendentibus ab optativo cum ἄν vi temporis praesentis vel futuri praedito legitur; tum non habemus optativum obliquum, sed hic optativus assimilatione (vel attractione) modi exortus est et mihi eandem notionem habere videtur atque optativus cum ἄν coniunctus. Eodem modo res se habet in sententiis conditionalibus; in sententia primaria optativus cum ἄν collocatus est, cum in sententia ab ei incipiente nudus optativus legatur. Assentior in hac re Kühnero dicenti: „Auch hier nimmt der Nebensatz den Charakter des Hauptsatzes an, indem jener wie dieser eine blosse Vorstellung der Möglichkeit, eine unentschiedene Möglichkeit, ohne alle Rücksicht auf Verwirklichung ausdrückt.“³⁾ Aliter autem iudicandum est de optativo, qui ex tempore perfecto in sententia primaria usurpato pendet. Perfecto ipsi per se vis quaedam praeteriti adiuncta

1) Cf. Curtius-Hartel, Griech. Schulgr. XX. Aufl. § 206, 3.

2) Hoc dicendi genus apud Homerum satis frequens est neque apud scriptores posterioris temporis plane deest. Cf. Kühn., Gram. max. § 396, 2.

3) Kühn., Gr. max. § 399, 6b.

est. Itaque fieri poterat, ut ex perfecto optativus obliquus penderet¹⁾. Sed perraro hic optativus obliquus invenitur; apud Homerum nullum exemplum huius usus exstat. Plerumque utique perfectum vi temporis praesentis in lingua Graeca instructum est. Rarissime etiam ex verbo temporis praesentis vel futuri optativus obliquus pendet. Quod fieri non potest, nisi tempus praesens vel futurum vim temporis praeteriti complectitur. Exempla eiusmodi Kühner (Gram. max. § 551, 2) nonnulla attulit. Hoc dicendi genus Homerus non novit.

Pars II²⁾.

De sentiis orationis obliquae secundariis.

Sententiae obliquae secundariae discernuntur in sententiis aliunde non pendentes et in sententias aliunde pendentes. Illae ita sunt comparatae, ut is qui loquitur eas ex mente alterius cuiusdam enuntiet, cum haec ex eodem verbo pendeant atque sententiae primariae, quibus sunt subiectae.

Sententiae obliquae secundariae aliunde non pendentes sunt primum omnes sententiae finales, tum omnes sententiae hypotheticae non condicionales, denique obliquo modo enuntiari possunt sententiae relativae, sententiae temporales, sententiae causales³⁾. Enuntiata autem huius generis si obnoxia fiunt aliis enuntiatis orationis obliquae, existunt ex sentiis aliunde non pendentes sententiae aliunde pendentes. Accedit, ut enuntiata condicionalia, enuntiata consecutiva, enuntiata concessiva orationis rectae sententiae obliquae secundariae aliunde pendentes fieri possint.

1) Kühn., Gr. max. § 551, 2. „Das Perfekt vereinigt in sich den Begriff der Vergangenheit und der Gegenwart.“

2) Pars prior huius commentationis (de optativi obliqui usu Homeric) sumptibus meis typis expressa est Bonnae MCMIII. Libellus venalis est in Fockii Lipsiensis libraria.

3) Sunt eae sententiae, quae in multis libris grammaticis minus bene nominantur „innerlich abhängige Sätze“. Haec enuntiata cum ex mente alterius enuntientur, nihil aliud sunt nisi sententiae orationis obliquae.

§ 1.

De sententiis finalibus.

„Ipsum quod exprimitur consilium in eius mente versatur qui id habere dicitur“¹⁾. Sequitur, ut consilium semper ex mente alterius cuiusdam enuntietur sive, quod idem est, ut sententiae finales sint sententiae obliquae secundariae. Quarum sunt duae species: sententiae proprie finales et sententiae finales obiecti (sive subiecti) vice fungentes²⁾. Huius generis sunt sententiae finales, quae ad verba notione consilii instructa se applicant, in quo numero sunt verba βούλεσθαι, ἐθέλειν, προνοεῖν, λίσσεσθαι, alia³⁾.

Coniunctiones, a quibus enuntiata finalia apud Homerum exordiantur, sunt ὄφρα, ἴνα, ὡς, ὅπως, ἕως. Usitatissima coniunctio finalis Homero est ὄφρα; nam saepius invenitur quam ἴνα una cum ὡς (ὅπως). ἴνα enim 152 locis exstat, ὡς (ὅπως) 66 locis, ὄφρα 261 locis⁴⁾. Ἐως quinque locis Odysseae parti cula mere finalis est⁴⁾. In enuntiatis finalibus negativis saepe

1) Sic Fassbaender, de Optativo futuri (Comm. phil. Monaster. ed. Lipsiae a. 1884) p. 45 sub C.

2) Sententias eiusmodi finales Müller (Gram. Lat. §. 207) apte appellat „ergänzende Finalsätze“.

3) Non laudo Weberum, quod sententias finales huius generis appellat „unvollständige Absichtssätze“. (Cf. Weber, Entwicklungsgesch. d. Absichtss. pp. 12 et 60.) Haec enim enuntiata finalia ipsa per se perfecta sunt neque ulla re differunt a sententiis proprie finalibus nisi quod in compositione verborum obiecti (rarius subiecti) locum tenent, cum sententiae proprie finales sint enuntiata adverbialia.

4) Cf. Keil, de particularum fin. Graec. vi principali et usu Homericum (Comm. phil. typis expressa Halis Saxonum a. 1880) p. 42. — In hac commentatione fusius et accuratius disputat „de etymologia et usu illarum particularum, ut et quid quaeque primitus sibi voluerit in enuntiationibus finalibus et quomodo in carminibus Homericis usurpetur, recte intellegatur“. (Sic in exordio p. 1.)

Secundum Keilium ἴνα, primitus adverbium demonstrativum (= damit, dadurch), paulatim adverbium relativum factum est, quod significabat „womit, wodurch“. Habebat igitur vim instrumentalem; praeter hanc vim notione locativa quoque praeditum erat, ita ut valeret „ubi“, satis raro „quo“. Paulatim autem vis instrumentalis huius particulae evanuit manente notione locativa et accedente

occurrunt ἵνα μή, ὡς μή, ὅπως μή, μή. Ferraro autem exstat ὄφρα μή, quod quattuor locis invenitur. Sunt autem Il. I 118. 578. XX 303. XXII 56.

Restat, ut de modorum in sententiis finalibus usu paucis dicam. Sententiae finales forma postulationis exprimi solent; legitimus enim ac proprius modus in iis est nudus coniunctivus, pro quo modo, si enuntiatum primarium temporis praeteriti est, multo frequentius optativus obliquus substituitur¹). Multo rarius occurrit in enuntiatis finalibus forma affirmationis, i. e. forma indicativi futuri vel coniunctivi cum ἄν (κέ. κέν) vel optativi cum ἄν coniuncti. „Coniunctivo cum ἄν indicatur consilii effectum exspectari, optativo cum ἄν indicatur consilium esse, ut aliquid fieri possit.“ Sic Savelsberg „de modorum usu Hesiodico pp. 20—21“, i. e. nostra lingua: Der Konjunktiv mit ἄν bezeichnet, dass die Verwirklichung einer Absicht erwartet wird, der Optativ mit ἄν bezeichnet die Möglichkeit der Verwirklichung einer Absicht. Sententia

significatione finali. — Particula ὡς est adverbium a pronomine ὅς ductum et notione relativa instructum (= wie). Ὅπως constat e particula ὡς incremento πο — aucta, quod et indefinitam et interrogativam vim habet. — Ὅφρα primitus vim instrumentalem habebat significans „womit“. Paulatim autem particula ὄφρα coniunctio temporalis et finalis facta est. — Significatio et usus particulae ἕως prorsus idem est atque coniunctionis ὄφρα. Raro autem ἕως vim mere finalem habet. Cf. Od. IV 800. V 385. VI 80. IX 375. XIX 367. — Cf. Krügeri Gram. II § 54, 8, 1 et Kühneri Gram. max. § 553, 2 adn. 2, ubi afferuntur tria exempla.

1) Optativus in sententia finali, si verbum sententiae primariae temporis praesentis vel futuri est, positus non est optativus obliquus, sed hic est optativus desiderativus; sententia finalis eiusmodi exprimitur leniore optandi modo. Exempla huius dicendi usus sunt Il. VII 340. XVIII 88. Od. XVII 250. Huc pertineret etiam Il. I 343, si optativus μαχέοιντο ferri posset. Nam quamquam omnibus eodictibus optativus traditus est, tamen ea res dubitationem movet, quod nullo alio loco carminum Homericorum optativi forma in — οιντο exiens invenitur. Itaque Barnesius proposuit (a. 1711) μαχέοιαι Ἄχαιοί pro μαχέοιντο Ἄχαιοί. Thiersch (Gram. graec. § 347, 1a) μαχέοιντο correxit in futuri formam μαχέονται, quae forma mihi cum Cauero (ed. Il.) probatur. Quae si substituitur, legimus οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω, — ὅπως οἱ παρὰ νηυσὶ σφοὶ μαχέονται Ἄχαιοι.

haec: ἐδίδου βούς, ὅπως ἂν ἐστιῶντο (Xen. Cyr. VII, 3, 33),
vertenda est: Dabat boves, ut epulari possent.

Iam transeamus ad exempla afferenda.

1. Sententiae finales aliunde non pendent.

a) Longe plurimae sunt sententiae proprie finales, quarum
numerus est CXXIII.

α) In viginti septem exemplis coniunctivus orationis rectae
retentus est. Sunt autem haec: Π. I 158. ἀλλὰ σοί, ὦ μέγ'
ἀναιδές, ἄμ' ἐσπόμεθ', ὄφρα σὺ χαίρης¹⁾. IV 485. τὴν μὲν
θ' ἄρματοπηγὸς ἀνήρ αἰθῶνι σιδήρῳ — ἐξέταμ', ὄφρα ἴτυν κάμψη
περικαλλεί διφρῳ. V 127. ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον,
ἢ πρὶν ἐπῆεν, — ὄφρ' εὖ γιγνώσκῃς ἡμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα.
VI 357. οἴσιν ἐπὶ Ζεὺς θῆκε κακὸν μόρον, ὡς καὶ ὀπίσω —
ἀνθρώποισι πελώμεθ' αἰοίδιμοι ἐσσομένοισιν. VII 24. τίπτε σὺ
δὴ αὖ μεμαυῖα, Διὸς θύγατερ μέγαλοιο, — ἦλθες ἀπ' Οὐλύμποιο,
μέγας δέ σε θυμὸς ἀνήκεν; — ἦ ἴνα δὴ Δανάοισι μάχης ἑτεραλ-
κέα νίκην — δῶς. IX 98. λαῶν' ἐσοὶ ἀναξ καὶ τοι Ζεὺς ἐγ-
γυάλιζεν — σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας, ἴνα σφίσι βουλεύησθα.
494. ἀλλὰ σὲ παῖδα, θεοῖς ἐπιείκελ' Ἀχιλλεῦ, — ποιεύμην, ἴνα
μοί ποτ' ἀεικέα λοιγὸν ἀμύνης. 690. ὡς γὰρ ἀνώγει, — ὄφρα
οἱ ἐν νήεσσι φίλην ἐς πατρίδ' ἔπηται. XIII 648. ἄψ δ' ἐτάρων
εἰς ἔθνος ἐχάζετο κῆρ' ἀλεείνων, — πάντοσε παπταίνων, μή τις
χρόα χαλκῷ ἐπαύρη. XVII 442. ἄ δειλῷ, τί σφῶι δόμεν Πηλῆι
ἀνακτι — θνητῷ, ὑμεῖς δ' ἐστὸν ἀγήρῳ τάθανάτω τε; — ἦ ἴνα
δυστήνοισι μετ' ἀνδράσιν ἄλγε' ἔχητον. XIX 352. ἦ δ' Ἀχιλλῆ-
νέκταρ ἐνὶ στήθεσσι καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν — στάξ', ἴνα μή
μιν λιμὸς ἀτερπῆς γούναθ' ἴκηται. Auctoritate omnium codi-
cum consentiente ἴκηται scribendum est. Perverse plerique
editores Wolfium secuti ἴκοιτο in textum receperunt. XX 125.
πάντες δ' Οὐλύμποιο κατήλθομεν ἀντιόωντες — τῆσδε μάχης,
ἴνα μή τι μετὰ Τρῶεσσι πάθησιν — σήμερον. 184. ἦ νύ τί τοι
Τρῶες τέμενος τάμον ἔσοχον ἄλλων — καλὸν φυταλιῆς καὶ
ἀρούρης, ὄφρα νέμῃαι, — αἶ κεν ἐμὲ κτείνης. XXI 562. ἀλλὰ
τί ἦ μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός; — μή μ' ἀπαιρόμενον
πόλιος πεδίοις νοήσῃ — καὶ με μεταίξας μάρψῃ ταχέεσσι πό-

1) Π. II 206 consulto omisi, quod hic versus in plerisque co-
dicibus atque optimis deest.

δεσσιν. XXII 122. ἀλλὰ τί ἦ μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμός; — μή μιν ἐγὼ μὲν ἴκωμαι ἰών. 281. ἀλλὰ τις ἀρτιεπιῆς καὶ ἐπικλοπος ἔπλεο μύθων, — ὄφρα σ' ὑποδδείσας μένεος ἀλκῆς τε λάθωμαι.

Od. III 15. τούνεκα γὰρ καὶ πόντον ἐπέπλωσ, ὄφρα πύθῃαι — πατρός. VI 172. νῦν δ' ἐνθάδε κάμβαλέ δαίμων, — ὄφρα τί που καὶ τῆδε πάθω κακόν. VIII 579. τὸν δὲ θεοὶ μὲν τεύξαν, ἐπεκλώσαντο δ' ὄλεθρον — ἀνθρώποις, ἵνα ἦσι καὶ ἔσσομένοισιν αἰοιδῆ. IX 12. σοὶ δ' ἐμὰ κήδεα θυμός ἐπετράπετο στονόεντα — εἶρεσθ', ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω. X 23. νῆϊ δ' ἐνὶ γλαφυρῇ κατέδει μέρμηθι φαιρινῇ — ἀργυρέῃ, ἵνα μή τι παραπνεύσῃ ὀλίγον περ. XI 93. τίπτ' αὐτ', ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἠελίοιο — ἠλυθες, ὄφρα ἴδη νέκυας καὶ ἀτερπέα χῶρον; 213. ἦ τί μοι εἶδωλον τόδ' ἀγαυῆ Περσεφόνηα — ὤτρυν', ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω; XIII 303. νῦν δ' αὖ δευρ' ἰκόμην, ἵνα τοι σὺν μῆτιν ὑφήνω — χρήματά τε κρύψω, ὅσα τοι Φαίηκες ἀγαυοὶ — ὤπασαν οἰκαδ' ἰόντι ἐμῇ βουλῇ τε νόμῳ τε, — εἶπω θ', ὅσσα τοι αἶσα δόμοις ἐνὶ ποιητοῖσιν — κήδε' ἀνασχέσθαι. 417. τίπτε τ' ἄρ' οὐ οἱ εἶπες, ἐνὶ φρεσὶ πάντα ἰδυῖα, — ἦ ἵνα που καὶ κείνος ἀλώμενος ἄλγεα πάσχη — πόντον ἐπ' ἀτρύγετον, βίοντα δὲ οἱ ἄλλοι ἔδωσιν; XVI 291. πρὸς δ' ἔτι καὶ τόδε μεῖζον ἐνὶ φρεσὶ θῆκε Κρονίων, — μή πως οἰνωθέντες, ἔριν στήσαντες ἐν ὑμῖν, — ἀλλήλους τρώσῃτε κατασχύνῃτέ τε δαῖτα — καὶ μνηστύν. 367. οὐ ποτ' ἐπ' ἠπείρου νύκτ' ἄσαμεν, ἀλλ' ἐνὶ πόντῳ — νῆϊ θοῇ πλείοντες ἐμίνομεν Ἡῷ διαν, — Τηλέμαχον λοχῶντες, ἵνα φθίσωμεν ἐλόντες — αὐτόν. XIX 10, quo loco eadem verba scripta legimus atque XVI 291, praeterquam quod pro φρεσὶ θῆκε Κρονίων positum est φρεσὶν ἔμβαλε δαίμων¹⁾).

β) Multo maior est numerus earum sententiarum proprie finalium, in quibus optativus obliquus pro coniunctivo substitutus est. XCII enim exempla indagavi, quorum in Iliade

1) Weber (Entwicklungsgesch. d. Absichtss. pp. 12 et 60) omittere debebat II. II 3. IX 680. XXI 137. XXIV 160. Od. III 129. IX 420. 554. XI 229. 480. XV 170. 203. XX 28. Haec enim sunt exempla interrogationum obliquarum. Od. VI 113 est exemplum sententiae relativae orationis obliquae, II. IX 181 exemplum sententiae hypotheticae non conditionalis.

XLIX, in *Odyssea* XLIII inveniuntur. Conferas velim II. IV 113. πρόσθεν δὲ σάκεα σχέθον ἐσθλοὶ ἑταῖροι, — μὴ πρὶν ἀναΐξειαν ἀρήιοι υἱὲς Ἀχαιῶν — πρὶν βλῆσθαι Μενέλαον ἀρήιον Ἀτρέος υἱόν. 299. κακοὺς δ' ἔς μέσσον ἔλασσεν, — ὄφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίῃ πολεμίζοι. V 1. ἐνθ' αὖ Τυδεΐδῃ Διομήδεϊ Παλλὰς Ἀθήνη — δῶκε μένος καὶ θάρσος, ἴν' ἐκδηλος μετὰ πᾶσιν — Ἀργεῖοισι γένοιτο ἰδὲ κλέος ἐσθλὸν ἄροιο. 23. ἀλλ' Ἥφαιστος ἔρυτο, σάωσε δὲ νυκτὶ καλύψας, — ὡς δὴ οἱ μὴ πάγχυ γέρων ἀκαχημένος εἶη. 201. ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην — ἦ τ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν — ἵππων φειδόμενος, μὴ μοι δευοῖατο φορβῆς — ἀνδρῶν εἰλομένων, εἰωθότες ἔδμεναι ἄδην. 315. πρόσθε δὲ οἱ πέπλοιο φαεινοῦ πτύγμα κάλυψεν, — ἔρκος ἔμεν βελέων, μὴ τις Δαναῶν ταχυπύλων — χαλκὸν ἐνὶ στήθεσσι βαλὼν ἐκ θυμὸν ἔλοιτο. 344. καὶ τὸν μὲν μετὰ χερσὶν ἐρύσατο Φοῖβος Ἀπόλλων — κυανὴν νεφέλη, μὴ τις Δαναῶν ταχυπύλων — χαλκὸν ἐνὶ στήθεσσι βαλὼν ἐκ θυμὸν ἔλοιτο. 365. τὸ μὲν οὐ τις ἐπεφράσατ' οὐδ' ἐνόησεν — μηροῦ ἐξερύσαι δορὺ μείλινον, ὄφρ' ἐπιβαίῃ — σπευδόντων. 844. αὐτὰρ Ἀθήνη — δύν' Ἄϊδος κυνέην, μὴ μιν ἴδοι ὄβριμος Ἄρης. VI 194. καὶ μὲν οἱ Λύκιοι τέμενος τάμον ἔζοχον ἄλλων, — καλόν, φυταλιῆς καὶ ἀρούρης, ὄφρα νέμοιτο. VII 438. ἐν δ' αὐτοῖσι πύλας ἐνεποίεον εὖ ἀραρυίας, — ὄφρα δι' αὐτῶν ἱππηλασίῃ ὁδὸς εἴη¹⁾. X 366. τότε δὴ μένος ἔμβάλ' Ἀθήνη — Τυδεΐδῃ, ἵνα μὴ τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτῶνων — φθαίῃ ἐπευξάμενος βαλέειν, ὃ δὲ δεύτερος ἔλθοι. 466. δέελον δ' ἐπι σῆμά τ' ἔθηκεν, — συμμάρψας δόνακας μυρικής τ' ἐριθηλέας ὄζους, — μὴ λάθοι αὐτὶς ἰόντε θοῆν διὰ νύκτα μέλαιναν. 570. νηὶ δ' ἐνὶ πρυμνῇ ἔναρα βροτόεντα Δόλωνος — θῆκ' Ὀδυσσεύς, ὄφρ' ἴρον ἐτοιμασσαίαιτ' Ἀθήνη. XI 1. Ἥως δ' ἐκ λεχέων παρ' ἀγαυοῦ Τιθωνοῖο — ὤρνυθ', ἵν' ἀθανάτοισι φῶς φέροι ἠδὲ βροτοῖσιν. XII 7. οὐ δὲ θεοῖσι δόσαν κλειτὰς ἐκατόμβας, — ὄφρα σφιν νῆας τε θοὰς καὶ ληίδα πολλὴν —

1) IX 458—461 omisi, quod hic locus in codicibus et in Eustathii commentario deest Plutarchus solus (de audiendis poetis 8) hos versus laudat, qui addit ὁ μὲν οὖν Ἀριστάρχος ἐξεῖλε ταῦτα τὰ ἔπη φοβηθεῖς. Quos si Aristarchus removisset, in editionibus antearistarcheis et in κοιναῖς scripti fuissent; sed neque Aristonico nec Didymo hi versus cogniti fuerant, unde patet de Aristarcho Plutarchum hariolari. (Cf. Larocheii ed. II. p. 261.)

ἐντὸς ἔχον ρύοιτο. 390. ἄψ δ' ἀπὸ τείχεος ἄλτο λαθῶν, ἵνα μὴ τις Ἀχαιῶν, — βλήμενον ἀθρήσειε καὶ εὐχετόωτ' ἐπέεσσιν. 403. ἀλλὰ Ζεὺς κήρας ἄμυνε — παιδὸς ἐοῦ, μὴ νηυσὶν ἔπι πρυμνήσι δαμείη. 458. στή δὲ μάλ' ἐγγὺς ἰών, καὶ ἐρεισάμενος βάλε μέσσας — εὖ διαβάς, ἵνα μὴ οἱ ἀφαιρότερον βέλος εἶη. XIII 36. ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδας ἔβαλε χρυσείας — ἀρρήκτους ἀλύτους, ὄφρ' ἔμπεδον αὔθι μένοιεν — νοστήσαντα ἄνακτα. 669. τῷ ῥ' ἅμα τ' ἀργαλέην θωγὴν ἀλέεινεν Ἀχαιῶν — νοῦσόν τε στυγερήν, ἵνα μὴ πάθοι ἄλγεα θυμῷ. XV 469. νευρὴν δ' ἐξέρρηξε νεόστροφον, ἣν ἐνέδησα — πρῶιον, ὄφρ' ἀνέχοιτο θαμὰ θρώσκοντας οἰστούς. XVI 567. Ζεὺς δ' ἐπὶ νύκτ' ὄλο- ἣν τάνυσε κρατερῇ ὑσμίνῃ, — ὄφρα φίλῳ περὶ παιδὶ μάχης ὄλοός πόνος εἶη. XVII 125. Ἐκτωρ μὲν Πάτροκλον, ἐπεὶ κλυτὰ τεύχε' ἀπήυρα, ἔλχ', ἵν' ἀπ' ὤμοιιν κεφαλὴν τάμοι δέξεί χαλκῷ, — τὸν δὲ νέκυν Τρωῆσιν ἐρυσσάμενος κυσὶ δοίη. 221. οὐ γὰρ ἐγὼ πληθὺν διζήμενος οὐδὲ χατίζων — ἐνθάδ' ἀφ' ὑμετέρων πολιῶν ἦγαιρα ἕκαστον, — ἀλλ' ἵνα μοι Τρώων ἀλόχους καὶ νήπια τέκνα — προφρονέως ρύοισθε φιλοπτολέμων ὑπ' Ἀχαιῶν. XVIII 146. ἦ δ' αὐτ' Οὐλυμπόνδε θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα — ἦεν, ὄφρα φίλῳ παιδὶ κλυτὰ τεύχε' ἐνεΐκαι. 375. χρύσεια δέ σφ' ὑπὸ κύκλα ἐκάστω πυθμένι θῆκεν, — ὄφρα οἱ αὐτόματοι θεῖον δυσαΐατ' ἀγῶνα, — ἦδ' αὖτις πρὸς δῶμα νεοΐατο, θαῦμα ἰδέσθαι. XIX 1. Ἦως μὲν κροκόπεπλος ἀπ' Ὠκεανοῖο ῥοάων — ἄρνωθ', ἵν' ἀθανάτοισι φῶς φέροι ἠδὲ βροτοῖσιν. 38. Πατρόκλῳ δ' αὐτ' ἀμβροσίην καὶ νέκταρ ἐρυθρόν — στάζει κατὰ ῥινῶν, ἵνα οἱ χρῶς ἔμπεδος εἶη. XX 144. ὡς ἄρα φωνήσας ἠγήσατο κυανοχαίτης — τείχος ἐς ἀμφίχυτον Ἡρακλῆος θεΐοιο — ὑψηλόν, τὸ ῥά οἱ Τρῶες καὶ Παλλὰς Ἀθήνη — ποίεον, ὄφρα τὸ κῆτος ὑπεκπροφυγῶν ἀλείαιτο, — ὅπποτε μιν σεύαίτο ἀπ' ἠϊόνος πεδίονδε. XX 234. τὸν καὶ ἀνηρείψαντο θεοὶ Διὶ οἰνοχοεύειν — κάλλεος εἵνεκα οἴο, ἵν' ἀθανάτοισι μετείη. XXI 37. ὁ δ' ἐρινεὸν δέξεί χαλκῷ — τάμνε νέους ὄρηκας, ἵν' ἄρματος ἄντυγες εἶεν. 248. οὐδέ τ' ἔληγε θεὸς μέγας, ὦρτο δ' ἐπ' αὐτῷ — ἀκροκελαινιῶν, ἵνα μιν παύσειε πόνοιο — δῖον Ἀχιλλῆα, Τρῶεσσι δὲ λοιγὸν ἀλάλκοι. 446. ἦ τοι ἐγὼ Τρῶεσσι πόλιν περὶ τείχος ἔδειμα — εὐρὺ τε καὶ μάλα καλόν, ἵν' ἀρρηκτος πόλις εἶη. 516. μέμβλετο γάρ οἱ τείχος εὐδμήτοιο πόληος, — μὴ Δαναοὶ πέρσειαν ὑπὲρ μόρον ἤματι κείνῳ. 538. αὐτὰρ Ἀπόλλων — ἀντίος ἐξέθορε, Τρώων ἵνα

λοιγὸν ἀλάλκοι. 547. ἐν μὲν οἱ κραδίη θάρσος βάλε, πὰρ δέ οἱ αὐτὸς — ἔστη, ὅπως θανάτιο βαρείας κήρας ἀλάλκοι. 604. δόλω δ' ἄρ' ἔθελγεν Ἀπόλλων, — ὡς αἰεὶ ἔλποιο κιχήσεσθαι ποσὶν οἴσι. XXII 328. οὐ δ' ἄρ' ἀπ' ἀσφάραγον μελίη τάμε χαλκοβάρεια, — ὄφρα τί μιν προτιείποι ἀμειβόμενος ἐπέεσσιν. XXIII 177. ἐν δὲ πυρὸς μένος ἦκε σιδήρεον, ὄφρα νέμοιτο. 186. ῥοδόεντι δὲ χρίεν ἐλαίῳ — ἀμβροσίῳ, ἵνα μὴ μιν ἀποδρύφοι ἔλκυστάζων. 188. τῷ δ' ἐπὶ κυάνεον νέφος ἤγαγε Φοῖβος Ἀπόλλων — οὐρανόθεν πεδίονδε, κάλυψε δὲ χῶρον ἅπαντα, — ὅσσον ἐπείχε νέκυς, μὴ πρὶν μένος ἡελίοιο — σκήλει' ἀμφὶ περὶ χροά ἴνεσιν ἠδὲ μέλεσσιν. 296. τὴν Ἀγαμέμνονι δῶκ' Ἀγχισιάδης Ἐχέπωλος — δῶρ', ἵνα μὴ οἱ ἔποιθ' ὑπὸ Ἴλιον ἠνεμέοσσαν, — ἀλλ' αὐτοῦ τέρποιο μένων. 359. παρὰ δὲ σκοπὸν εἶσεν — ἀντίθεον Φοῖνικα, ὀπάονα πατρὸς ἑοῖο, — ὡς μεμνέμτο δρόμους καὶ ἀληθείην ἀποείποι. XXIV 20. περὶ δ' αἰγίδι πάντα κάλυπτεν — χρυσεῖη, ἵνα μὴ μιν ἀποδρύφοι ἔλκυστάζων. 283. ἀγχιμόλον δέ σφ' ἦλθ' Ἐκάβη τετιηότι θυμῷ — οἶνον ἔχουσ' ... — χρυσέῳ ἐν δέπαϊ, ὄφρα λείψαντε κιοίτην. 350. στήσαν ἄρ' ἠμιόνους τε καὶ ἵππους, ὄφρα πίοιεν — ἐν ποταμῷ. 580. καδ' δ' ἔλιπον δύο φάρε' εὐννητόν τε χιτῶνα, — ὄφρα νέκυν πυκάσας δοίη οἰκόνδε φέρεσθαι. 671. ὡς ἄρα φωνήσας ἐπὶ καρπῷ χεῖρα γέροντος — ἔλλαβε δεξιτερὴν, μὴ πως δείσει' ἐνὶ θυμῷ. 799. περὶ δὲ σκοποὶ εἶατο πάντη, — μὴ πρὶν ἐφορμηθεῖεν εὐκνήμιδες Ἀχαιοί.

Od. I 132. πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον ἔκτοθεν ἄλλων — μνηστήρων, μὴ ξείνος ἀνηθείς ὀρυμαγδῷ — δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθών, — ἠδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιοχόμενιο ἔροιτο. 260. ὄχετο γὰρ καὶ κείσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς — φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη — ἰοὺς χρίεσθαι χαλκήρεας. III 76. αὐτὴ γὰρ ἐνὶ φρεσὶ θάρσος Ἀθήνη — θῆχ', ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιοχόμενιο ἔροιτο. Et si versus subsequens, ἠδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχησιν, bene traditus esset, coniunctivus et optativus iuxta positi essent. Sed libri plerique hunc versus omiserunt, qua de causa pro subditicio habendus est. III 143. βούλετο γὰρ ῥα λαὸν ἐρυκακέειν, ῥέξαι θ' ἱεράς ἐκατόμβας, — ὡς τὸν Ἀθηναίης δεινὸν χόλον ἐξακέσαιτο. 284. ὡς ὁ μὲν ἔνθα κατέσχετ' ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο, — ὄφρ' ἔταρον θάπτοι καὶ ἐπὶ κτέρεια κτερίσειεν. IV 462. τίς νύ τοι, Ἀτρέος υἱέ, θεῶν συμφράσσατο βουλάς, —

ᾠφρα μ' ἔλοις ἀέκοντα λοχησάμενος; 472. ἀλλὰ μάλ' ὤφελλες
 Δί τ' ἄλλοισίν τε θεοῖσι — ῥέξας ἱερά κάλ' ἀναβαινέμεν, ᾠφρα
 τάχιστα — σὴν ἐς πατρίδ' ἴκοιο πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον.
 526. φύλασσε δ' ὄ γ' εἰς ἐνιαυτόν, — μὴ ἐ λάθοι παριών, μνήσαιτο
 δὲ θούριδος ἀλκῆς 799. πέμπε δέ μιν πρὸς δώματ' Ὀδυσῆος
 θεῖοιο, — εἴως Πηνελόπειαν ὄδυρομένην, γοώωσαν, — παύσειε
 κλαυθμοῖο γόοιό τε δακρυόεντος. V 255. πρὸς δ' ἄρα πηδάλιον
 ποιήσατο, ᾠφρ' ἰθύνοι. 385. ὤρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν βορέην, πρὸ
 δὲ κύματ' ἔαξεν, — ἕως ὅ γε Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη —
 διογενῆς Ὀδυσσεύς. 488. ὡς δ' ὅτε τις δαλὸν σποδιῆ ἐνέκρυσσε
 μελαίνῃ — ἀγροῦ ἐπ' ἐσχατιῆς, ᾧ μὴ πάρα γείτονες ἄλλοι —
 σπέρμα πυρὸς σῶζων, ἵνα μὴ ποθεν ἄλλοθεν αὔοι, — ὡς Ὀδυσσεύς
 φύλλοισι καλύψατο. Nullam enim video causam, cur cum Larochio
 scribamus αὔη, quam formam nullus codex praebet. Ad unum
 omnibus enim libris manu scriptis traditum est αὔοι; per unum
 Demetrium Ixionem αὔη servatum est. Optativum αὔοι feri
 posse dicit Laroehius (ed. Od. adn.), si spiritus mutetur; vult
 igitur αὔοι. Mihi quidem Cauet optimo iure αὔοι, quae forma
 omnium codicum auctoritate nititur, in textum recepisse vide-
 tur. Qua causa Laroehius adductus sit, ut formam coniu-
 nctivi praeferat optativo αὔοι, difficile est dictu. Fortasse ea
 causa commotus est, quod verbum regens (ἐνέκρυσσε) forma
 aoristi empirici est. Quae causa si est, mihi non probatur;
 nam aoristum quoque empiricum — quamquam rarissime —
 optativus obliquus subsequitur. Cf. de hac re priorem partem
 commentationis meae (de Opt. obl. usu Homeric) p. 20. Addo
 iam alia exempla. VI 79. δῶκεν δὲ χρυσῆ ἐν ληκύθῳ ὕγρον
 ἔλαιον, — εἴως χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναίξιν. 128. ἐκ
 πυκινῆς δ' ὕλης πτόρθον κλάσε χειρὶ παχείῃ — φύλλων, ὡς
 ῥύσαιτο περὶ χροῖ μήδεα φωτός. 319. ἦ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν,
 ὅπως ἄμ' ἐποίαιτο πεζοὶ — ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε. VII 14.
 αὐτὰρ Ἀθήνη — πολλὴν ἠέρ' ἔχευε φίλα φρονέουσι Ὀδυσῆι, —
 μὴ τις Φαιήκων μεγαθύμων ἀντιβολήσας — κερτομέοι τ' ἐπέεσσι καὶ
 ἔξερέοιθ', ὅτις εἶη. VIII 274. ἐν δ' ἔθετ' ἀκμοθέτῳ μέγαν ἀκ-
 μονα, κόπτε δὲ δεσμούς — ἀρρήκτους ἀλύτους, ᾠφρ' ἔμπεδον
 αὔθι μένοινεν. IX 41. ἐκ πόλιος δ' ἀλόχους καὶ κτήματα πολλὰ
 λαβόντες — δασσάμεθ', ὡς μὴ τίς μοι ἀτεμβόμενος κίοι ἴσῃς.
 228. ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην — ἦ τ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν — |—

ὄφρ' αὐτόν τε ἴδοιμι, καὶ εἴ μοι ξείνια δοίη. 248. ἤμισυ δ' αὐτ' ἔστησεν ἐν ἄγρῳ, ὄφρα οἱ εἴη πίνειν αἰνυμένῳ καὶ οἱ ποτιδόρπιον εἴη. 320. τὸ μὲν ἔκταμεν, ὄφρα φοροίη — αὐανθέν. 375. καὶ τότε ἔγω τὸν μοχλὸν ὑπὸ σποδοῦ ἤλασα πολλῆς, — εἴως θερμαίνοιτο. 376. ἔπεσσι δὲ πάντας ἑταίρους — θάρσυνον, μὴ τίς μοι ὑποδδείσας ἀναδύη. *Compiures codices formam optativi ἀναδύη exhibent, cum alii coniunctivi formam ἀναδύη praebeant; unus codex deterioris notae lectionem ἀναδύη exhibet, quam formam Bekker (Hom. Blätter I, 70) pro vera optativi forma habet. Quod Laroehius dicit formam ἀναδύη ferri non posse, ei non adstipulor. Cur enim apud poetam coniunctivi forma non usurpetur, qui optativi formam finxerit? Coniunctivo hoc loco nihil obstat nisi id, quod plures atque meliores codices optativum tradiderunt. Praeter Homerum, quantum scio, nullus scriptor Graecorum formas aut coniunctivi aut optativi aoristi ἔδυν finxit. Vocalis ι sine dubio nota optativi formarum est; itaque contra formam ἀναδύη nihil dicendum esset, si vere tradita esset. Res auctoritate codicum disceptanda est, i. e. ἀναδύη est scribendum. Vocalis ι cum vocali praecedente (υ) in unum contracta est, quae res in carminibus Homericis saepius occurrit; cf. ἀποφθίμην = ἀποφθίμην (Od. X 51)· φθίτο (Od. XI 330)· ἐκδύμεν (Il. XVI 99)· δύη (Od. XVIII 348. XX 286)· λελύντο = λελυίντο (Od. XVIII 238)· δαινύτο (Il. XXIV 665)· δαινύατο (Od. XVIII 248). — Adde exempla haec: IX 548. μῆλα δὲ Κύκλωπος γλαφυρῆς ἐκ νηὸς ἐλόντες — δασσάμεθ', ὡς μὴ τίς μοι ἀτεμβόμενος κίοι ἴσης. X 316. τεύχε δέ μοι κυκεῶ χρυσέῳ δέπαι, ὄφρα πίοιμι. XII 223. Σκύλλην δ' οὐκέτ' ἐμυθέομην, ἄπρηκτον ἀνίην, — μὴ πῶς μοι δείσαντες ἀπολήξειαν ἑταῖροι — εἰρεσίης, ἐντὸς δὲ πυκάζοιεν σφέας αὐτούς. 333. δὴ τότε ἔγων ἀνά νήσον ἀπέστιχον, ὄφρα θεοῖσιν — εὐξαίμην. 427. ἦλθε δ' ἐπὶ νότος ὤκα φέρων ἐμῷ ἄλγεα θυμῷ, — ὄφρ' ἔτι τὴν ὀλοὴν ἀναμετρήσαιμι Χάρυβδιν. XIII 20. καὶ τὰ μὲν εὖ κατέθηχ' ἱερὸν μένος Ἄλκινόοιο — αὐτὸς ἰὼν διὰ νηὸς ὑπὸ Ζυγά, μὴ τιν' ἑταίρων — βλάπτοι ἐλαυνόντων, ὅποτε σπερχοῖατ' ἐρετμοῖς. 122. καὶ τὰ μὲν οὖν παρὰ πυθμέν' ἐλαίης ἀθρόα θῆκαν — ἐκτὸς ὁδοῦ, μὴ πῶς τις ὀδιτῶν ἀνθρώπων, πρὶν Ὀδυσῆ' ἐγρέσθαι ἐπελθῶν δηλήσαιτο. 189. περὶ γὰρ θεὸς ἡέρ' ἔχευε — Παλλὰς Ἀθηναίη, κουρῆ Διός, ὄφρα μιν*

αὐτὸν — ἄγνωστον τεύξειεν ἑκαστά τε μυθήσαιο, — μή μιν πρὶν ἄλλοχος γνοιή ἀστοί τε φίλοι τε. XIV 295. ἐς Λιβύην μ' ἐπὶ νηὸς ἔεσσατο ποντοπόροιο — ψεύδεα βουλευσας, ἵνα οἱ σὺν φόρτον ἄγοιμι, — κείθι δέ μ' ὡς περάσειε καὶ ἄσπετον ὦνον ἔλοιτο. 310. αὐτὰρ ἐμοὶ Ζεὺς αὐτὸς ἔχοντί περ' ἄλγεα θυμῷ — ἴστον ἀμαιμάκετον νηὸς κυαναπρώροιο — ἐν χεῖρεσσιν ἔθηκεν, ὅπως ἔτι πῆμα φύγοιμι. 337. τοῖσιν δὲ κακῆ φρεσὶν ἦνδανε βουλή — ἀμφ' ἐμοί, ὄφρ' ἔτι πάγχυ δύης ἐπὶ πῆμα γενοίμην. XV 147. τοὺς δὲ μετ' Ἀτρεΐδης ἔκιε Ξανθὸς Μενέλαος — οἶνον ἔχων ἐν χειρὶ μελίφρονα δεξιτερῆφιν — ἐν δέπαϊ χρυσέῳ, ὄφρα λείψαντε κιοίτην. 292. τοῖσινδ' ἴκμενον οὔρον ἴει γλαυκῶπις Ἀθήνη — λάβρον ἐπαιγίζοντα δι' αἰθέρος, ὄφρα τάχιστα — νηὸς ἀνύσειε θεούσα θαλάσσης ἄλμυρὸν ὕδωρ. XVI 457. λυγρὰ δὲ εἶματα ἔσσε περὶ χροῖ, μή ἐ συβώτης — γνοιή ἐς ἄντα ἰδὼν καὶ ἐχέφρονι Πηνελοπεΐη — ἔλθοι ἀπαγγέλλων μηδὲ φρεσὶν εἰρύσσειτο. XVIII 307. αὐτίκα λαμπτήρας τρεῖς ἴστασαν ἐν μεγάροισιν, — ὄφρα φαείνοιεν. XIX 365. οὐ γὰρ πῶ τις τόσσα βροτῶν Διὶ τερπικεραύνῳ — πίονα μήρι' ἔκη' οὐδ' ἔξαίτους ἑκατόμβας, — ὅσσα σὺ τῷ ἐδίδους ἀρώμενος, εἰὸς ἴκοιο — γῆράς τε λιπαρὸν θρέψαιό τε φαίδιμον υἰόν. XXII 9. ἦ τοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε — χρύσειον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα, — ὄφρα πίοι οἶνοιο. 472. ὡς αἶ γ' ἐξείης κεφαλὰς ἔχον, ἀμφὶ δὲ πασέων — δειρήσι βρόχοι ἦσαν, ὅπως οἴκτιστα θάνοιεν. XXIII 30. ἀλλὰ σαοφροσύνησι νοήματα πατρὸς ἔκευθεν, — ὄφρ' ἀνδρῶν τίσαιτο βίην ὑπερηνορέοντων.

γ) Indicativi futuri — ut ad sententias proprie finales forma affirmationis expressas transeamus — post verbum praeteritum positi nullum exemplum deprehendi. Post verbum temporis praesentis vel futuri apud Homerum indicativus futuri in sententia finali exstat: Il. I 136. VIII 111. Od. I 57. XVII 6.

δ) Coniunctivi cum ἄν coniuncti antecedente verbo temporis praeteriti in sententia primaria vide, quaeso, unum exemplum hoc: Od. X 65. ἦ μὲν σ' ἐνδυκέως ἀπεπέμπομεν, ὄφρ' ἄν ἴκηαι — πατρίδα σὴν καὶ δῶμα καὶ εἴ πού τοι φίλον εἴη. Plerisque atque optimis codicibus scriptura ἄν ἴκηαι tradita est; pauci libri manu scripti exhibent ἄν ἴκοιο, pauciores ἀφίκοιο. Sed cum saepius apud Homerum in sententiis finalibus (ante-

cedente tempore praesenti vel futuro¹⁾ coniunctivus cum ἄν scriptus legatur cumque haec forma ad hunc locum optime quadret, non est, cur repugnantibus optimis codicibus cum Cauero aliisque editoribus ἀφίκοιο pro vera lectione habeamus.

ε) Optativi cum ἄν post tempus praeteritum usurpati habemus exempla quattuor: II. XII 25. ὅε δ' ἄρα Ζεὺς — συνεχές, ὄφρα κε θάσσον ἀλίπλοα τείχεα θεῖη. Od. VIII 20. καὶ μιν μακρότερον καὶ πάσσονα θῆκεν ιδέσθαι, — ὥς κεν Φαιήκεσσι φίλος πάντεσσι γένοιτο — δεινός τ' αἰδοῖός τε καὶ ἐκτελέσειεν ἀέθλους. XXIV 80. ἀμφ' αὐτοῖσι δ' ἔπειτα μέγαν καὶ ἀμύμονα τύμβον — χεύαμεν Ἀργείων ἱερὸς στρατὸς αἰχμητῶν — ἀκτῆ ἔπι προυχούσῃ ἐπὶ πλατεῖ Ἑλλησπόντῳ, — ὥς κεν τηλεφανῆς ἐκ ποντόφιν ἀνδράσιν εἶη. 333. σὺ δέ με προΐεις καὶ πότνια μήτηρ — ἐς πατέρ' Αὐτόλυκον μητρὸς φίλον, ὄφρ' ἄν ἐλοίμην — δῶρα.

b) Multo minor quam numerus sententiarum proprie finalium est numerus sententiarum finalium obiecti vice fungentium²⁾. Nam omnino decem exempla huc spectantia deprehendi.

α) Nudus coniunctivus in nullo eorum retentus est.

β) Optativus obliquus octo locis substitutus est. Cf. II. IV 465. ἔλκε δ' ὑπέκ βελέων λελιμένος, ὄφρα τάχιστα — τεύχεα συλήσειε. V 563. τοῦ δ' ὤτρυνεν μένος Ἄρης, — τὰ φρονέων, ἵνα χερσὶν ὑπ' Αἰνείαιο δαμείη. 690. ἀλλὰ παρήϊζεν λελιμένος, ὄφρα τάχιστα — ὥσαιτ' Ἀργείους πολέων δ' ἀπὸ θυμὸν ἔλοιτο. X 490. τὸν δ' Ὀδυσσεὺς μετόπισθε λαβὼν ποδὸς ἐξερύσασκεν — τὰ φρονέων κατὰ θυμὸν, ὅπως καλλίτριχες ἵπποι — ρεῖα διέλθοιεν μηδὲ τρομοείατο θυμῷ — νεκροῖς ἀμβαίνοντες. XV 596. Ἐκτορι

1) Cf. II. I 32. II 385. 440. VI 69. VI 143=XX 429. VI 364. VII 334. 463. VIII 508. XII 156 (ubi coniunctivus cum κέν et optativus cum κέν iuxta positi sunt). XV 23. 235. XVI 84. 271. XVIII 409. XIX 151. XX 24. XXI 558. XXII 382. XXIII 339. XXIV 43. 75. Od. I 87. 205. II 376. III 359. IV 672. 749. V 26. 31. 144. 168. VII 192. 223. VIII 101. 251. IX 17. X 298. XII 52. XVI 84. 169. 234. XVII 10. XVIII 183. 364. XIX 45. 319. 321. XXII 177. XXIV 360. 532.

2) Apud scriptores Latinos haec species sententiarum finalium multo frequentius invenitur. Sententiae finales enim saepe se applicant ad verba curandi, efficiendi, rogandi, orandi, optandi, postulandi, monendi, similia. Interdum etiam ad „velle“ et „malle“ (non ad „nolle“) sententia finalis applicatur.

γάρ οἱ θυμὸς ἐβούλετο κῦδος ὀρέξαι — Πριαμίδη, ἵνα νηυσὶ κορωνίσι θεσπιδαῖς πῦρ — ἐμβάλοι ἀκάματον, Θέτιδος δ' ἐξαισιον ἀρήν — πᾶσαν ἐπικρήνει. *Mea enim sententia enuntiatum finale ἵνα — ἐπικρήνει se applicat ad ἐβούλετο. Interpretor autem sic: Hectori Priamidae gloriam praebendi causa animus eius volebat, ut navibus recurvis immane ardentem ignem iniceret indefessum etc.*

Od. VI 112. ἐνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη, — ὡς Ὀδυσσεὺς ἔγροιτο ἴδοι τ' ἐυώπιδα κούρην, — ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιο. VIII 344. οὐδὲ Ποσειδάωνα γέλωσ ἔχε, λίσσετο δ' αἰεὶ — Ἥφαιστον κλυτοεργόν, ὅπως λύσειεν Ἄρηα. XXII 49. οὗτος γὰρ ἐπίηλεν τάδε ἔργα — οὐ τι γάμου τόσσον κεκρημένος οὐδὲ χατίζων, — ἀλλ' ἄλλα φρονέων, τά οἱ οὐκ ἐτέλεσσε Κρονίων, — ὄφρ' Ἰθάκης κατὰ δῆμον εὐκτιμένης βασιλεῖοι — αὐτὰς, ἀτὰρ σὸν παῖδα κατακτείνειε λοχήσας.

γ) *Addendae sunt duae sententiae finales obiecti locum tenentes, quae affirmationis forma enuntiatæ sunt. Dico Od. V 23 et XXIV 479, quibus locis eadem verba scripta sunt hæc: οὐ γὰρ δὴ τοῦτον μὲν ἐβούλευσας νόον αὐτῆ, — ὡς ἦ τοι κείνους Ὀδυσσεὺς ἀποτίσεται ἐλθών; Ἀποτίσεται enim forma indicativi futuri mihi esse videtur (non coniunctivi aoristi). Coniunctivi cum ἄν aut optativi cum ἄν coniuncti nullum exemplum, quod huc spectet, inveni. Quare animum convertamus ad sententias finales aliunde pendentes.*

2. Sententiae finales aliunde pendentes.

Sententiae finales aliunde pendentes perinde atque sententiae finales aliunde non pendentes in duas species dividuntur. Sunt enim hic quoque sententiae proprie finales et sententiae obiecti (sive subiecti) vice fungentes.

a) Sententiae proprie finales aliunde pendentes.

α) Coniunctivus orationis rectæ in octo exemplis retentus est. Conferas velim II. I 442. ὦ Χρῦση, πρό μ' ἐπεμψεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων — παῖδά τε σοὶ ἀγέμεν Φοῖβω θ' ἱερὴν ἑκατόμβην — ῥέξαι ὑπὲρ Δαναῶν, ὄφρ' ἰλασόμεσθα ἄνακτα. Πέμπω cum accusativo et infinitivo idem significat atque κελεύω cum accusativo et infinitivo. IX 451. ἦ δ' αἰὲν ἐμὲ λισσέσκετο γούνων — παλλακίδι προμιγῆναι, ἵν' ἐχθήρει γέροντα. XII 355.

ἠνώγει Πετεῦο διοτρεφέος φίλος υἱὸς — κείσ' ἴμεν, ὄφρα πόνοιο μίνυνθά περ ἀντιάσθον. XXIV 582. δμῶς δ' ἐκκαλέσας λούσαι κέλετ' ἀμφί τ' ἀλείψαι — νόσφιν ἀειράσας, ὡς μὴ Πρίαμος ἴδοι υἱόν, — μὴ ὁ μὲν ἀχνημένη κραδίη χόλον οὐκ ἐρύσαιτο — παῖδα ἰδών, Ἀχιλῆι δ' ὀρινθείη φίλον ἦτορ — καὶ ἐ κατακτείνειε, Διὸς δ' ἀλίτηται ἐφετμάς. Hoc loco quater quidem optativus obliquus positus et semel consentiente omnium codicum auctoritate coniunctivus (ἀλίτηται) servatus est.

Od. IV 712. οὐκ οἶδ', ἣ τίς μιν θεὸς ὤρορεν, ἦε καὶ αὐτοῦ — θυμὸς ἐφωρηθή ἴμεν ἐς Πύλον, ὄφρα πύθηται — πατρὸς ἐοῦ ἢ νόστον, ἢ ὄντινα πότμον ἐπέσπεν. IX 100. αὐτὰρ τοὺς ἄλλους κελόμην ἐρίηρας ἐταίρους — σπερχομένους νηῶν ἐπιβαινέμεν ὤκειάων, — μὴ πῶς τις λωτοῖο φαγῶν νόστοιο λάθηται. XIV 327 = XIX 296. τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο — ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλήν ἐπακούσῃ.

β) Sequitur, ut exempla afferam, ubi optativus obliquus pro coniunctivo admissus est. Sunt autem haec: II. II 279. παρὰ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη — εἰδομένη κήρυκι σιωπᾶν λαὸν ἀνώγει, — ὡς ἅμα θ' οἱ πρῶτοί τε καὶ ὕστατοι υἱῆς Ἀχαιῶν — μῦθον ἀκούσειαν καὶ ἐπιφρασσαίαιτο βουλήν. VI 170. δεῖξαι δ' ἠνώγειν ᾧ πενθερῷ, ὄφρ' ἀπόλοιτο. IX 620. ἦ, καὶ Πατρόκλῳ ὁ γ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε σιωπῇ — Φοῖνικι στορέσαι πυκινὸν λέχος, ὄφρα τάχιστα — ἐκ κλισίης νόστοιο μεδοίατο. Omitto XI 705. τὰ δ' ἄλλ' ἐς δῆμον ἔδωκε — δαιτρεύειν, μὴ τίς οἱ ἀτεμβόμενος κίοι ἴσης, quod versus 705 (inde a δαιτρεύειν usque ad ἴσης) ab Aristarcho spurius iudicatus et a Zenodoto omissus est. Addendi sunt hi loci: XVI 575. οἱ δ' ἅμ' Ἀχιλλῆι ῥῆξήνορι πέμπον ἐπέσθαι — Ἴλιον εἰς εὐπωλον, ἴνα Τρῶεσσι μάχοιτο. XVIII 343. ὡς εἰπὼν ἐτάροισιν ἐκέκλετο διὸς Ἀχιλλεὺς — ἀμφὶ πυρὶ στήσαι τρίποδα μέγαν, ὄφρα τάχιστα — Πάτροκλον λούσειαν ἀπο βρότον αἱματόεντα. XXII 206. οὐδ' ἔα ἰέμεναι ἐπὶ Ἑκτορι πικρὰ βέλεμνα, — μὴ τις κῦδος ἄροιτο βαλῶν, ὃ δὲ δεῦτερος ἔλθοι. 442. κέκλετο δ' ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοις κατὰ δῶμα — ἀμφὶ πυρὶ στήσαι τρίποδα μέγαν, ὄφρα πέλοιτο — Ἑκτορι θερμὰ λοετρὰ μάχης ἐκ νοστήσαντι. XXIII 434. αὐτὸς γὰρ ἐκὼν μεθέηκεν ἐλαύνειν, — μὴ πως συγκύρσειαν ὀδῶ ἔνι μύνηχες ἵπποι — δίφρους τ' ἀνστρέψειαν εὐπλεκέας, κατὰ δ' αὐτοὶ — ἐν κονίησι πέσοιεν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης. XXIV 582 (ubi

quater optativus obliquus substitutus est, cum in ultimo membro coniunctivus retentus sit. Cf. p. 20 lin. 2 sqq.).

Od. III 174. δεῖξε καὶ ἠνώγει πέλαγος μέσον εἰς Εὐβοίαν — τάμνειν, ὄφρα τάχιστα ὑπέκ κακότητα φύγοιμεν. VI 145. ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι, λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισι, — μή οἱ γοῦνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη. IX 488=X 128. ἐτάροισι δ' ἐποτρύνας ἐκέλευσα — ἐμβαλέειν κώπης, ἴν' ὑπέκ κακότητα φύγοιμεν. X 25. αὐτὰρ ἐμοὶ πνοιὴν Ζεφύρου προέηκεν ἀῆναι, — ὄφρα φέροι νηάς τε καὶ αὐτούς. XIII 318. οὐ σ' ἔτ' ἔπειτα ἴδον, κούρη Διός, οὐδ' ἐνόησα — νηὸς ἐμῆς ἐπιβάσαν, ὅπως τί μοι ἄλγος ἀλάλκοις. XIV 26. τὸν δὲ τέταρτον ἀποπροέηκε πόλινδε — σὺν ἀγέμεν μνηστήρσιν ὑπερφάλοισιν ἀνάγκη, — ὄφρ' ἱερεύσαντες κρειῶν κορεσαῖατο θυμόν. XVI 330. νῆα δ' ἀνώγει — ἄστυδ' ἀποπλείειν, ἵνα μὴ δέισασ' ἐνὶ θυμῷ — ἰφθίμη βασιλεία τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβοι. XVII 424. ἀλλὰ Ζεὺς ἀλάπαξε Κρονίων — ἤθελε γάρ που —, | ὅς μ' ἅμα ληιστήρσι πολυπλάγκτοισιν ἀνῆκεν — Αἴγυπτόνδ' ἰέναι δολιχὴν ὁδόν, ὄφρ' ἀπολοίμην. XVIII 90. δὴ τότε μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς, — ἠ ἐλάσει', ὡς μιν ψυχὴ λίποι αὔθι πεσόντα, — ἠέ μιν ἦκ' ἐλάσειε τανύσσειέν τ' ἐπὶ γαίῃ. Ad hoc exemplum statim se applicat aliud (vv. 93 et 94). ὠδε δὲ οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι, — ἦκ' ἐλάσαι, ἵνα μή μιν ἐπιφρασσαίαιτ' Ἀχαιοί. 158. τῇ δ' ἄρ' ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη, κούρη Ἰκαρίοιο περίφρονη Πηνελοπείη — μνηστήρεσσι φανῆναι, ὅπως πετάσειε μάλιστα — θυμόν μνηστήρων ἰδὲ τιμήσσεα γένοιτο — μᾶλλον πρὸς πόσιός τε καὶ υἱέος, ἢ πάρος ἦεν. 346. μνηστήρας δ' οὐ πάμπαν ἀτήνορας εἶα Ἀθήνη — λύβης ἴσχεσθαι θυμαλγέος, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον — δῦη ἄχος κραδίην Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος. XIX 196. καὶ οἱ τοῖς ἄλλοις ἐτάροις, οἱ ἅμ' αὐτῷ ἔποντο — δημόθεν ἄλφειτ' ἔδωκα καὶ αἴθοπα οἶνον ἀγείρας — καὶ βοὺς ἱρεύσασθαι, ἵνα πλησαῖατο θυμόν. XX 284=XVIII 346, quod exemplum supra allatum est.

γ) Sententiae finales aliunde pendentes, quae forma affirmationis expressae sunt, paucae exstant. Indicativus futuri invenitur Od. IV 162. ἐέλδετο γάρ σε ἰδέσθαι, — ὄφρα οἱ ἦ τι ἔπος ὑποθήσεται ἠέ τι ἔργον. — Coniunctivus cum ἄν scriptus legitur Od. IV 746. ἐμεῦ δ' ἔλετο μέγαν ὄρκον, — μή πρὶν σοὶ ἐρέειν πρὶν δωδεκάτην γε γενέσθαι — ἦ σ' αὐτὴν ποθέσαι

καὶ ἀφορμηθέντος ἀκούσαι, — ὡς ἂν μὴ κλαίουσα κατὰ χροὰ καλὸν ἰάπτῃς. — *Ortativi cum ἂν coniuueti unum exemplum huc afferendum est* II. XIX 328. πρὶν μὲν γάρ μοι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι ἐώλπει — οἶον ἐμὲ φθίσεσθαι ἀπ' Ἄργεος ἵπποβότοιο — αὐτοῦ ἐνὶ Τροίῃ, σὲ δέ τε Φθίγηδε νέεσθαι, — ὡς ἂν μοι τὸν παῖδα θοῆ σὺν νηὶ μελαίνῃ — Σκυρόθεν ἐξαγάγοις καὶ οἱ δείξειας ἕκαστα.

b) *Restat, ut unum exemplum afferam, ubi sententia finalis aliunde pendens subiecti vice fungitur. Dico* II. XVI 652. ὦδε δέ οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι — ὄφρ' ἦς θεράπων Πηληιάδῃ Ἀχιλῆος — ἐξαυτῆς Τρῳάς τε καὶ Ἔκτορα χαλκοκορυστὴν — ὤσαιτο προτὶ ἄστῃ, πολέων δ' ἀπὸ θυμὸν ἔλοιτο. *In sententia ὦδε δέ οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι subiectum est ὦδε, quod subsequenti sententia finali ὄφρ' ἦς — ἔλοιτο explicatur. (Cf. Keil, de part. fin. etc. p. 39 adu. 3.)*

Materia instituta insequentibus annis porro tractabitur.

καὶ ἀφορμ
καλὸν ἰάπ
huc affere
στήθεσσιν
— αὐτοῦ
τὸν παῖδα
οἱ δείξιας
b) I
finalis ali
652. ὠδε
θεράπων I
χαλκοκορυ
ἔλοιτο. I
εἶναι sub
ᾠφρ' ἠὺς
p. 39 adu

Mat

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

R	G	B	W	G	K	C	Y	M

A	1	2	3	4	5	6	M	8	9	10	11	12	13	14	15	B	17	18	19

σα κατὰ χροά
hum exemplum
μοι θυμὸς ἐνὶ
τεὸς ἵπποβότοιο
— ὡς ἂν μοι
ἔξαγάγοις καί

ubi sententia
Dico II. XVI
αι — ᾠφρ' ἠὺς
τε καὶ Ἔκτορα
δ' ἀπὸ θυμὸν
σασατο κέρδιον
ententia finali
part. fin. etc.

tractabitur.

